

Aluevaltuustoaloite kulttuurihyvinvointisuunnitelman toteuttamisesta hyvinvointialueella

Kulttuurihyvinvointisuunnitelma on prosessinomainen kehittyvä asiakirja, jonka tavoitteena on hyvinvointia lisäävän taide- ja kulttuuritoiminnan juurruttaminen osaksi alueen hyvinvointipalveluja. Kulttuurihyvinvointisuunnitelmalla vaikutetaan esimerkiksi yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisääntymiseen. Lisäksi se myötävaikuttaa liikkumattomuuden vähentämiseen. Suunnitelma edesauttaa kuntalaisten mahdollisuuksiin osallistua taide- ja kulttuuripalveluihin ja kulttuuripalvelujen saavutettavuuteen sekä kulttuuristen oikeuksien toteutumiseen ja siten hyvinvointi- ja terveyserojen kaventumiseen.

Hyvinvointitalousajattelussa ihmisen hyvinvointi nostetaan keskiöön, jota tukevat investoinnit esimerkiksi terveydenhuoltoon ja koulutukseen. Näiden teemojen rinnalle ovat nousemassa myös panostukset kulttuuriin, taiteeseen ja osallisuuteen. Esimerkiksi maailman terveysjärjestön WHO:n mukaan taiteet voivat tukea monin tavoin hoitoa ja hoivaa, auttavat sairauksien kanssa pärjäämisessä, sekä ehkäisevät terveysongelmia. Kulttuurin ja taiteen hyödyntäminen tulee entistä vahvemmin ottaa huomioon terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Sitra nostaa esiin myös sen, että taide ja kulttuuri tuottavat meille tärkeitä hyötyjä, vaikka nämä hyödyt eivät olekaan ensisijainen syy taiteen tekemiseen tai kulttuuritoimintaan osallistumiseen. Vaikutuksen mahdollisuudet yksilötasolla, yhteisöissä ja yhteiskunnassa kannattaa silti tiedostaa.

Hyvinvointialueen tulee turvata niiden ihmisten yhdenvertainen oikeus osallistua kulttuuriin, jotka ovat pitkäaikaisen hoivan tai hoidon piirissä eivätkä pääse kotoa palveluiden piiriin. Hyvinvointialueella tulee panostaa mielen hyvinvoinnin tukemiseen ja kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin kehittämällä elintapa- ja palveluohjausta, elämönhallinnan tukea ja matalan kynnyksen saavutettavaa apua yhteistyössä järjestöjen ja kuntien kanssa. Kaikki keinot kannattaa ottaa käyttöön: myös kulttuuri.

Kulttuurihyvinvointipalveluiden yhdyspintatoimijoiden eli kuntien kulttuuripalveluiden, järjestöjen, kirjastojen, nuorisopalveluiden ja kansalaisopistojen sekä hyvinvointialueen yhteistyölle on luotava toimivat rakenteet. Nykyisissä sote-palveluissa luodut toimivat yhteistyökäytännöt ja toimintamallit kulttuuritoimijoiden kanssa on hyvä säilyttää hyvinvointialueella. Niitä on myös hyvä kehittää edelleen koko hyvinvointialueen kattaviksi. Esimerkiksi Taiteilija lastensuojelutyössä -hankkeesta on saatu hyviä tuloksia, joita olisi hyvä mallintaa koko alueelle.

Hyvinvointialueella olisi hyvä olla kulttuurihyvinvoinnista vastaava henkilö osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyörakennetta. Kulttuurihyvinvointitoiminnan ja sote-palveluiden asiakas- ja palveluohjauksen yhteistyötä on hyvä kehittää luomalla palveluohjauksen malleja sote-palveluista kulttuuritoimintaan. Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjausta on hyvä kehittää myös työllisyys- ja kotoutumispalveluiden kanssa. Hyvinvointialueella kannattaa ottaa käyttöön hyvinvointi- ja kulttuurilähetteen tai yhdenvertaista osallistumista lisäävä kulttuuripassi kuten Kaikukortti, joita voi saada esimerkiksi sote-keskuksista, neuvoloista ja eri sote-ammattilaisilta.

Koulutettujen kulttuurihyvinvoinnin ammattilaisten palkkaaminen sosiaali- ja terveyspalveluihin tuo kokonaisvaltaista hyötyä asiakkaille ja henkilöstölle.

Julkisen taiteen hankintojen olisi hyvä sisältyä hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon uudis- ja korjausrakentamiseen. Tietty summa rakentamiskustannuksista sekä käyttötaloudesta tulisi budjetoida visuaalisen ja osallistavan taiteen hankintoihin. Taideterapiat olisi hyvä sisällyttää hoito- ja kuntoutusmuotojen valikoimaan, sillä ne tukevat tutkitusti hoidon sekä kuntoutuksen tavoitteiden saavuttamista.

Me allekirjoittaneet aluevaltuutetut esitämme, että Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue selvittää kulttuurihyvinvointisuunnitelman toteuttamisen osana palveluja.

Motion om att genomföra en kulturvälfärdsplan i välfärdsområdet

Kulturvälfärdsplanen är ett processartat dokument som utvecklas, och vars mål är att göra konst- och kulturverksamhet som ökar välfärden till en del av områdets välfärdstjänster. Med hjälp av kulturvälfärdsplanen åstadkoms till exempel en ökning i samhörigheten och delaktigheten. Dessutom bidrar den till att minska orörligheten. Planen främjar kommuninvånarnas möjligheter att delta i konst- och kulturtjänster och förbättrar kulturtjänsternas tillgänglighet samt förverkligandet av de kulturella rättigheterna, och resulterar på så sätt också i en minskning av välfärds- och hälsoskillnaderna.

I tanken om en välfärdsekonomi lyfts människans välfärd i centrum, och den stöds av investeringar till exempel i hälsovård och utbildning. Satsningar på kultur, konst och delaktighet håller också på att bli en del av den här helheten. Till exempel enligt världshälsoorganisationen WHO kan konst på många sätt stödja vård och omsorg, hjälpa patienter att klara sig med sjukdomar samt förebygga hälsoproblem. Utnyttjandet av kultur och konst ska därför beaktas alltmer i det hälso- och välfärdsfrämjande arbetet. Sitra lyfter också fram att konst och kultur skapar viktiga nyttor för oss, trots att de här nyttorna inte är den primära orsaken till att man skapar konst eller deltar i kulturverksamhet. Möjligheterna att påverka på individnivå, i grupper och i samhället ska trots allt inses.

Välfärdsområdet ska trygga en likvärdig rättighet att delta i kultur för sådana människor som behöver långvarig omsorg eller vård, och som inte kan lämna hemmet för att ta del av tjänsterna. I välfärdsområdet bör man satsa på att stödet för det mentala välbefinnandet och på ett holistiskt välbefinnande genom att utveckla styrningen av levnadssätt och tjänster, stödet för livskompetens och tillgänglig assistans med låg tröskel i samarbete med organisationer och kommuner. Det lönar sig att ta i bruk alla metoder, även kultur.

Fungerande strukturer ska skapas för samarbete mellan aktörerna i kulturvälfärdstjänsternas kontaktytor, det vill säga kommunernas kulturtjänster, organisationer, bibliotek, ungdomstjänster och medborgarinstitut samt välfärdsområdet. Det är bra att bevara sådana fungerande samsarbetspraxis och verksamhetsmodeller som skapats i de nuvarande social- och hälsovårdstjänsterna även i välfärdsområdet. De kan också gärna utvecklas vidare så att de täcker hela välfärdsområdet. Till exempel projektet Taitelija lastensuojelutyössä (Konstnär i barnskyddsarbete) har gett goda resultat som kan tillämpas på hela området.

Det är bra att ha en person som ansvarar för den kulturella välfärden som en del av samsarbetsstrukturen för främjande av välfärd och hälsa i välfärdsområdet. Det lönar sig att utveckla samsarbetet mellan kulturvälfärdsverksamheten och social- och hälsovårdens servicehandledning genom att skapa modeller för servicehandledningen från social- och hälsovården till kulturverksamheten. Det är bra att utveckla kulturvälfärdens servicehandling också tillsammans med sysselsättnings- och integrationstjänsterna. I välfärdsområdet lönar det sig att introducera välfärds- och kulturemisser eller ett kulturpass, såsom Kaikukortet. Dessa ökar det likvärdiga deltagandet och kan erhållas exempelvis från social- och hälsocentraler, rådgivningsbyråer och av olika experter inom social- och hälsovården.

Att anställda utbildade kulturvälfärdsexperter till social och hälsovården skapar helhetsbetonade nyttor för klienterna och personalen.

Det är bra att inkludera anskaffningar av offentlig konst i social- och hälsovårdens ny- och reparationsbyggande. En specifik summa av byggnadskostnaderna och driftsekonomin bör budgeteras för upphandlingar av visuell och engagerande konst. Det är bra att inkludera konstterapierna i utbudet av vård- och rehabiliteringsformer, eftersom de enligt undersökningar stöder uppnåendet av målen för vården och rehabiliteringen.

Vi undertecknade fullmäktigeledamöter föreslår att Västra Nylands välfärdsområde utreder genomförandet av en kulturvälfärdsplan som en del av tjänsterna.

Birgit Aittakumpu 16.6.2022

Allekirjoittaneet/Undertecknade:

Kari Uotila

Laura Skaffari

Kaisa Alaviiri

Markus Myllyniemi

Peppi Seppälä

Elli Mäkilä

Gyan Dookie